

HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNIKA PGS-a,
SBHS-a I MDS-a

Zagreb, 23. svibnja 2007.

PREDSJEDNIK HRVATSKOG SABORA

Predmet: Prijedlog zakona o besplatnoj pravnoj pomoći

Na temelju članka 84. Ustava Republike Hrvatske i članaka 128. i 129. Poslovnika Hrvatskoga sabora podnosim Prijedlog zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.

Sukladno odredbi članka 135. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora, u postupku donošenja Zakona na sjednicama Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela sva potrebna obrazloženja o podnesenom Prijedlogu zakona davat će zastupnici Željko Pavlic, prof., prof. dr. sc. Vilim Herman i mr.sc. Nikola Ivaniš.

U ime Kluba

Željko Pavlic, prof.

prof. dr.sc. Vilim Herman

mr.sc. Nikola Ivaniš

KLUB ZASTUPNIKA PGS, SBHS I MDS

**PRIJEDLOG ZAKONA O BESPLATNOJ PRAVNOJ
POMOĆI**

Zagreb, svibanj 2007.

PRIJEDLOG ZAKONA O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovog Zakona sadržana je u članku 2. stavku 4. podstavku 1. Ustava Republike Hrvatske (NN broj 41/01 i 55/01).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Institut besplatne pravne pomoći relativno je nova i bez sumnje nedovoljno razvijena pojava u hrvatskom zakonodavstvu i pravnoj praksi. Na potrebu unapređenja sustava besplatne pravne pomoći unatrag nekoliko godina upozorava i Pučki pravobranitelj Republike Hrvatske koji ističe da je taj institut važan element prava na pristup pravosuđu i na jednakost pred zakonom. Posebno se to odnosi na besplatnu pravnu pomoć u građanskim parnicama. Sve je to uzrok najvećeg problema u našem pravosuđu a to je dugotrajnost postupaka. U stvarnosti dugotrajnost postupaka najviše pogađa slabe i siromašne. S jedne strane za njih je najčešće rješavanje predmeta koji je u postupku životno važno pitanje koje zahtjeva brzo rješavanje, a s druge strane oni koji imaju moć i novac (najčešće oboje) u pravilu ostvaruju rješavanje svojih predmeta u kraćim rokovima. Nameće se zaključak potrebe proširenja instituta besplatne pravne pomoći na građane Republike Hrvatske sa niskim imovinskim stanjem, posebice na umirovljenike, samohrane majke i očeve, nezaposlene, branitelje i žrtve Domovinskog rata, izbjeglice, prognanike pripadnike nacionalnih manjina.

Institut besplatne pravne pomoći djelomično je reguliran odredbama Zakona o parničnom postupku, Zakona o odvjetništvu, Zakona o sudskim pristojbama, te odredbama Kaznenog zakona. Ipak određenim odredbama institut nije na zadovoljavajući način inkorporiran u pravni poredak Republike Hrvatske budući da postoji sukob nekih odredaba sa ustavnopravnim odredbama.

Besplatna pravna pomoć u hrvatskoj pravnoj praksi pruža se isključivo određenim kategorijama osoba, prvenstveno izbjeglicama, povratnicima i raseljenim osobama tako da nisko imovinsko stanje kao jedini kriterij nije dovoljno da bi besplatna pravna pomoć bila pružena. Pružatelji besplatne pravne pomoći su uglavnom udruge za zaštitu prava navedenih kategorija građana.

Prema podacima udruga za ljudska prava u razdoblju 2002. -2004. ukupan broj korisnika besplatne pravne pomoći je bio circa 200.000. Prema podacima sudova za 2004. godinu u 1.324 predmeta određeno je obvezno zastupanje stranaka, od toga 10% u građanskim stvarima, te u 3.148 predmeta stranke su bile oslobođene od plaćanja sudskih troškova. Prema podacima

Hrvatske odvjetničke komore za razdoblje 1993. – 2000. postavljeno je circa 323 besplatna punomoćnika godišnje.

Nameće se zaključak potrebe proširenja instituta besplatne pravne pomoći na građane Republike Hrvatske sa niskim imovinskim stanjem, posebice na umirovljenike, samohrane majke i očeve, nezaposlene, branitelje i žrtve Domovinskog rata, izbjeglice, prognanike, pripadnike nacionalnih manjina. Pri određivanju kriterija potrebno je poći od zajedničkog kriterija za sve, ograničenog dohodovnog i imovinskog statusa korisnika. Također, s obzirom na znatan broj korisnika besplatne pravne pomoći pružene od udruga za zaštitu ljudskih prava, donošenjem Zakona koji bi regulirao njihov rad i pojedine oblike toga rada, djelatnost pružanja usluge besplatne pravne pomoći bila bi legalizirana i time bi se osiguralo zakonito djelovanje udruga.

Jedan od razloga za donošenje Zakona je i činjenica da su Uredovni dani na općinskim sudovima, kada su građanima pružani besplatni pravni savjeti, ukinuti početkom 90-ih godina.

Uspostavljanjem primjerenog sustava instituta besplatne pravne pomoći uz besplatnu pravnu pomoć građanima Republike Hrvatske i drugim objektima kojima je takva pomoć potrebna pri ostvarivanju njihovih prava i ispunjenju obveza, osnažit će se proces demokratizacije putem realizacije načela jednakosti pružanja besplatne pravne pomoći svim fizičkim osobama koje se nalaze na teritoriju Republike Hrvatske bez obzira na etničku, rasnu ili nacionalnu pripadnost te će se ispuniti određeni politički uvjeti za priključenje Republike Hrvatske Europskoj uniji, a u vidu usklađivanja hrvatskog zakonodavstva u segmentu besplatne pravne pomoći sa pravnom stečevinom EU, gdje je institut besplatne pravne pomoći vrlo razvijen.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovog Zakona potrebno je osigurati 10,000.000 kuna u Državnom proračunu za 2008. godinu.

IV. TEKST PRIJEDLOGA ZAKONA S OBRAZLOŽENJEM

PRIJEDLOG ZAKONA O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI

I. OSNOVNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Zakonom uređuje se pravo na besplatnu pravnu pomoć, krug korisnika besplatne pravne pomoći i način njenog ostvarivanja, postupci u kojima se ostvaruje pravo na besplatnu pravnu pomoć, subjekti ovlašteni za pružanje besplatne pravne pomoći, tijela nadležna za odobravanje prava, zaštita prava, financiranje besplatne pravne pomoći i nadzor nad primjenom Zakona.

Odredbe ovog Zakona ne odnose se na oblike pravne pomoći osigurane drugim zakonima.

1. Pojam besplatne pravne pomoći

Članak 2.

Besplatna pravna pomoć je oblik ostvarivanja prava pojedinca na pristup sudu i drugim tijelima pred kojima se ostvaruju pojedina prava ili obveze na temelju načela jednakosti, a čije troškove u cijelosti ili djelomično plaća Republike Hrvatska, uzimajući u obzir materijalni položaj pojedinaca koji ne bi mogao ostvariti to pravo bez ugrožavanja svojeg uzdržavanja kao i uzdržavanja članova uže obitelji.

Pravo na besplatnu pravnu pomoć ne obuhvaća pravo na oslobođenje od sudskih ili upravnih pristojbi.

2. Sadržaj značenja izraza koji se Zakonom koriste

Članak 3.

Značenje pojedinih izraza u smislu ovog Zakona je:

- **Imovina podnositelja** su sve pokretnine, nekretnine i prava u vlasništvu podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji.

- **Korisnik** besplatne pravne pomoći je fizička osoba koja koristi oblike besplatne pravne pomoći za koju se ne izdaje uputnica, kao i fizička osoba kojoj je izdana uputnica za besplatnu pravnu pomoć.
- **Neopravdano korištena** besplatna pravna pomoć je odobrena ili ostvarena besplatna pravna pomoć, utemeljena na lažnim izjavama ili prikrivanju činjenica ili je ostvarena promjenom podataka na uputnici.
- **Opće pravne informacije** su opće i načelne upute o pravnom uređenju pojedinog područja, te o načinu i postupku ostvarivanja pojedinog prava odnosno obveze.
- **Početni pravni savjet** je uputa o pravnom statusu osobe i mjerodavnom pravu u pojedinoj pravnoj stvari, savjet o mogućnosti postizanja mirnog rješenja spora, te informacije koje se odnose na sam postupak, nadležnost, pravila postupka, troškove kao i način izvršenja odluke, kao i mogućnost ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć, a koji ne traje duže od trideset minuta.
- **Pravni savjet** je cjelovita uputa o načinu i mogućnostima rješavanja pojedinog pravnog pitanja.
- **Pružatelj** besplatne pravne pomoći je odvjetnik, udruga ili pravni fakultet koji u skladu s ovim Zakonom pruža pojedini oblik besplatne pravne pomoći.
- **Sastavljanje pismena** u postupcima obuhvaća izradu pismena kojim se postupak pokreće ili se podnosi u pojedinoj fazi postupka, a za koji nije izdana punomoć.
- **Uputnica** je upravni akt kojim se utvrđuje postojanje prava na besplatnu pravnu pomoć, te uređuje opseg odobrene besplatne pravne pomoći.
- **Uža obitelj** je zajednica podnositelja zahtjeva, članova njegove obitelji ili drugih osoba kada između njih postoji obveza međusobnog uzdržavanja prema posebnim propisima.

3. Oblici besplatne pravne pomoći

Članak 4.

Besplatna pravna pomoć ostvaruje se kao pravo na:

- opće informacije o pravima i obvezama,
- početni pravni savjet,
- pravni savjet,
- pravnu pomoć u sastavljanju pismena,
- zastupanje pred svim sudovima i upravnim tijelima, Ustavnim sudom Republike Hrvatske, međunarodnim sudovima, međunarodnim organizacijama,
- pravnu pomoć za mirno rješavanje spora.

Ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć ne odnosi se na postupke pred trgovačkim sudom; na postupke za naknadu materijalne štete; na postupke za naknadu nematerijalne štete nanesene uvredom i klevetom; na postupke u kaznenim stvarima, osim zastupanja osobe oštećene kaznenim djelom; na postupke koji uključuju smanjenje iznosa uzdržavanja kada je osoba koja je dužna plaćati uzdržavanje propustila podmiriti svoju obvezu plaćanja, osim kada je do toga došlo zbog razloga koji su izvan utjecaja navedene osobe, na postupke pribavljanja građevinskih i lokacijskih dozvola, kao i druge pravne radnje u vezi s građenjem; na postupke otvaranja obrtničke radnje, te na sastavljanje privatnih isprava

4. Korisnici besplatne pravne pomoći

Članak 5.

Pravo na besplatnu pravnu pomoć ostvaruju sve fizičke osobe koje se nalaze na teritoriju Republike Hrvatske, a naročito žrtve trgovanja ljudima, tražitelji azila, azilanti ili izbjeglice u Republiku Hrvatsku, koji nisu u stanju podmiriti troškove pravne pomoći.

5. Besplatna pravna pomoć iz razloga pravičnosti

Članak 6.

Iznimno od odredbi ovog Zakona kojima se utvrđuju kriteriji za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć, besplatna pravna pomoć može se odobriti iz razloga pravičnosti.

6. Opseg pružanja besplatne pravne pomoći

Članak 7.

Pravo na besplatnu pravnu pomoć ostvaruje se potpunim ili djelomičnim osiguravanjem plaćanja troškova pravne pomoći.

Odobrena besplatna pravna pomoć može biti ograničena samo zbog razloga koji su propisani ovim Zakonom.

Članak 8.

Osobe koje ostvare pravo na besplatnu pravnu pomoć moraju poduzeti sve potrebne mjere za mirno rješenje spora.

II. OSTVARIVANJE PRAVA NA BESPLATNU PRAVNU POMOĆ

1. Oblici besplatne pravne pomoći za koje se ne utvrđuje imovinsko stanje korisnika

Besplatna pravna pomoć iz razloga pravičnosti

Članak 9.

Besplatna pravna pomoć iz razloga pravičnosti može se odobriti pojedinoj stranci u sudskom postupku koja ne ispunjava kriterije za odobravanje besplatne pravne pomoći utvrđene ovim Zakonom.

Besplatnu pravnu pomoć iz stavka 1. ovog članka odobrava sud pred kojim je pokrenut postupak u skladu s odredbama Zakona o parničnom postupku, vodeći računa o ozbiljnosti i složenosti slučaja, materijalnim i općim prilikama podnositelja zahtjeva, te sposobnosti podnositelja zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć da se sam zastupa.

Besplatna pravna pomoć za koje se na izdaje uputnica

Članak 10.

Svaka fizička osoba ima pravo na pristup općim pravnim informacijama i dobivanje besplatnog početnog pravnog savjeta.

Pravo na opće pravne informacije i početni pravni savjet može se ostvariti samo jedanput u istoj pravnoj stvari i to u trajanju od najduže 30 minuta za svaki od navedenih oblika pravne pomoći, odnosno u trajanju od najviše 45 minuta kada se oba oblika pravne pomoći ostvaruju istovremeno.

Za opće pravne informacije i početni pravni savjet ne izdaje se uputnica.

2. Oblici besplatne pravne pomoći za koje se utvrđuje imovinsko stanje

Članak 11.

Za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć koja obuhvaća pravni savjet, izradu pismena i zastupanje, utvrđuje se imovinsko stanje korisnika i izdaje se uputnica.

3. Odobravanje besplatne pravne pomoći

Članak 12.

Zahtjev za utvrđivanje prava na besplatnu pravnu pomoć podnosi se nadležnom uredu državne uprave u županiji (u daljem tekstu ured) u kojoj podnositelj ima prebivalište odnosno boravište.

Zahtjev se podnosi na propisanom obrascu uz kojeg je potrebno priložiti izjavu o imovinskom stanju, u skladu s odredbama ovoga Zakona, kao i izjavu o dozvoljavanju uvida u sve podatke o imovini.

Obrasce iz stavka 2. ovog članka pravilnikom propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Informacije o uvjetima za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć kao i obrasce zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć strankama su dužna učiniti dostupnim sudbena tijela prvog stupnja, upravna tijela prvog stupnja, pravne osobe s javnim ovlastima i tijela predviđena ovim Zakonom za odobravanje besplatne pravne pomoći.

Članak 13.

O pravu na besplatnu pravnu pomoć odlučuje ured državne uprave u županiji u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Kada ured državne uprave utvrdi da podnositelj zahtjeva ispunjava uvjete za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć izdaje mu uputnicu.

Ako ured državne uprave utvrdi da podnositelj zahtjeva ne ispunjava uvjete za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć donosi rješenje kojim se zahtjev odbija.

Protiv rješenja ureda iz stavka 3. ovog članka podnositelj zahtjeva može u roku od 8 dana od dana dostave rješenja podnijeti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa koje je po žalbi dužno odlučiti u roku od 8 dana od dana zaprimanja žalbe.

Protiv rješenja ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa kojim se odbija žalba podnositelja zahtjeva može se pokrenuti upravni spor.

Za odobravanje besplatne pravne pomoći ne odobravaju se upravne pristojbe.

4. Uvjeti za odobravanje besplatne pravne pomoći

Članak 14.

Materijalni uvjeti podnositelja zahtjeva utvrđuju se na temelju prihoda i primanja podnositelja zahtjeva i članova uže obitelji, te će se uzeti u obzir imovina koja je u vlasništvu podnositelja zahtjeva i članova uže obitelji, ako Zakonom nije drugačije određeno.

U postupku odlučivanja o zahtjevu za pružanje besplatne pravne pomoći, materijalni uvjeti podnositelja zahtjeva neće biti utvrđivani, ako se radi o osobi koja prima socijalnu naknadu temeljem odluke državnog tijela u skladu s propisima koji reguliraju prava iz socijalne skrbi.

Članak 15.

Smatrat će se da bi materijalni položaj podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji bio ugrožen ako prosječni mjesečni prihod podnositelja zahtjeva i prosječni mjesečni prihod članova njegove uže obitelji ne prelazi iznos minimalne plaće koji je određen odgovarajućim propisima (u daljem tekstu: minimalni prihod).

Članak 16.

Redovna (periodična) primanja su primanja koja uključuju plaće, mirovine, izdržavanja, anuitete od životnog osiguranja, kao i druga primanja koja podnositelj zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć odnosno korisnik besplatne pravne pomoći i članovi njegove uže obitelji primaju u jednakim ili sličnim iznosima.

Prihod i imovina podnositelja zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć i članova njegove uže obitelji uključuje nasljedstvo, poklone, plaće, uključujući i neoporeziva primanja, primanja ostvarena u zemlji i inozemstvu osim:

- primanja za pomoć i njegu člana uže obitelji, kao i primanja za tuđu njegu i pomoć;
- dječjeg doplatka;
- pomoći za novorođenčad;
- naknade za troškove prijevoza do posla i topli obrok;
- stipendije i druga primanja za obrazovanje i obučavanje;
- primanja od povremenog rada koji obavljaju invalidne osobe obuhvaćene institucionalnom brigom s tim da su ta primanja izvan kriterija koji se odnose na redovno zapošljavanje;
- sredstva koja su namijenjena otklanjanju posljedica elementarnih nepogoda;
- naknade koju obitelj prima kao udomiteljska obitelj i
- naknade nematerijalne štete nastale zbog umanjenja sposobnosti za svakodnevno obavljanje životnih aktivnosti.

Iznosi isplaćeni na ime uzdržavanja na temelju ovršne isprave izuzimaju se od utvrđenih osobnih primanja podnositelja zahtjeva.

Članak 17.

Prilikom utvrđivanja primanja podnositelja i članova njegove uže obitelji uzet će se u obzir prosječna mjesečna primanja u vremenu od šest kalendarskih mjeseci prije početka mjeseca u kojem se podnosi zahtjev za pružanje besplatne pravne pomoći.

Kod utvrđivanja prihoda uzet će se u obzir primanja podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji koja su stvarno primljena.

Dohodak od oporezivih djelatnosti kao i dohodak iz poljoprivrede uključuju se kod izračunavanja osobnih prihoda podnositelja zahtjeva u skladu sa metodologijom utvrđenom propisima o mirovinskom osiguranju.

Članak 18.

Ako podnositelj zahtjeva i članovi njegove uže obitelji prestanu primiti redovna (periodična) primanja tijekom šest mjeseci prije dana podnošenja zahtjeva, ista se neće uzimati u obzir prilikom određivanja visine prihoda.

Ako podnositelj zahtjeva i članova njegove uže obitelji započnu primiti redovna (periodična) primanja tijekom šest mjeseci prije dana podnošenja zahtjeva prilikom određivanja visine prihoda uračunat će se iznos posljednjeg takvog primanja.

Članak 19.

Povremeni prihodi podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji primljeni izvan redovnog rada tijekom šest mjeseci prije dana podnošenja zahtjeva bit će uključeni u obračun prihoda u razmjernim dijelovima (1/6).

Članak 20.

Izvanredni prihodi i imovina, prema ovom Zakonu, koji uključuju nasljedstvo, poklone, naknada štete, otpremnine, nagrade i druge prihode koje je primio podnositelj zahtjeva ili članovi njegove uže obitelji barem jednom u periodu od šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva, uzet će se u obračun u razmjernim dijelovima (1/6).

Članak 21.

Besplatna pravna pomoć neće biti odobrena, ukoliko podnositelj zahtjeva ili članovi njegove uže obitelji posjeduju ušteđevinu ili imovinu čija ukupna vrijednost prelazi iznos od dvadeset minimalnih plaća u Republici Hrvatskoj.

U smislu ovog Zakona, imovina ne obuhvaća sljedeće:

- stan ili kuća u kojem živi podnositelj zahtjeva, ako je u njegovom vlasništvu ili u vlasništvu članova njegove uže obitelji, koji se obzirom na površinu i broj prostorija mogu uobičajeno smatrati zadovoljavajućim stambenim prostorom obzirom na broj osoba koje u njemu žive;
- predmete koji su u skladu s propisima o ovrsi u građanskim sporovima kao i u sporovima iz naplate osiguranja izuzeti od ovrhe, izuzev gotovine, osobno vozilo u vrijednosti od najviše osamnaest minimalnih plaća;
- Imovina koja stvara prihod, a koji je već uzet u obzir kod utvrđivanja prihoda.

Zabilježba o odluci o dodjeli besplatne pravne pomoći po službenoj dužnosti unosi se u zemljišne knjige u odnosu na imovinu korisnika besplatne pravne pomoći i članova njegove uže obitelji. Zabilježba se po službenoj dužnosti briše po proteku 6 mjeseci od obračuna uputnice.

Članak 22.

Materijalne prilike podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji utvrđuju se na temelju pisane izjave podnositelja zahtjeva.

Ured nadležan za odobravanje besplatne pravne pomoći može provjeravati činjenice navedene u izjavi podnositelja prema vlastitoj ocjeni. Ured će provjeriti podatke o materijalnim prilikama uvijek kada to zatraži pravosudno tijelo ili tijelo državne uprave, kao i osoba koja ima pravni interes.

Ured je dužan paziti po službenoj dužnosti na ostvarivanje uvjeta na besplatnu pravnu pomoć tijekom njenoga trajanja.

Tijela državne uprave i pravne osobe obvezni su dostaviti podatke koji se odnose na činjenice razmatrane u postupku odlučivanja po zahtjevu podnositelja.

Članak 23.

Ako podnositelj u izjavi o svojim materijalnim prilikama navede netočne podatke, neće se odobriti besplatna pravna pomoć, te podnositelj neće moći podnijeti ponovni zahtjev u sljedećih šest mjeseci od dana donošenja rješenja.

Ako nakon odobravanja besplatne pravne pomoći dođe do promjene u materijalnim prilikama podnositelja, odnosno ako se utvrdi da je podnositelj zahtjeva dao netočne podatke o svojim materijalnim prilikama, primijenit će se odredbe koje se odnose na neopravdano korištenje besplatne pravne pomoći.

Članak 24.

Kod utvrđivanja materijalnih prilika podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji neće se uzeti u obzir prihod i imovina onih članova uže obitelji koji se pojavljuju kao suprotna strana u postupku.

Članak 25.

Prilikom odobravanja besplatne pravne pomoći, uzimaju se u obzir okolnosti koje se odnose na pravni predmet za koji se traži pružanje besplatne pravne pomoći, pri čemu se osobito uzima u obzir da se ne radi o obijesnom parničanju.

Pravna stvar predstavlja obijesno parničanje kada su očekivanja podnositelja očigledno u ne srazmjeru sa stvarnim stanjima, te kada je očigledno da podnositelj zahtjeva zlorabi mogućnost podnošenja zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć, kao i ako su očekivanja podnositelja zahtjeva u očitoj suprotnosti sa konačnim ishodima u sličnim predmetima ili su očekivanja podnositelja zahtjeva u suprotnosti s načelima poštenja i morala.

5. Uputnice

Članak 26.

Uputnica se izdaje za obavljanje pojedinih pravnih radnji.

Kada se uputnica izdaje za zastupanje izdaje se za postupak određenog stupnja, a izuzetno može se izdati samo za određene pravne radnje.

Uputnica izdana za postupak određenog stupnja ne obuhvaća postupke po redovnim, odnosno izvanrednim pravnim lijekovima, za koje se mora zatražiti nova uputnica.

Članak 27.

Uputnica se izdaje za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć u punom iznosu:

- kada korisnik ostvaruje prava s osnova socijalne skrbi,
- kada ukupni prihodi korisnika i članova njegove uže obitelji po svim osnovama utvrđenim ovim Zakonom ne prelazi iznos od 50 posto najniže mjesečne plaće po članu njegove uže obitelji,
- te kada korisnik odnosno članovi njegove uže obitelji imaju u vlasništvu stan ili kuću koji ne prelazi njihove potrebe, ali ne veći od trosobnog stana, te ako imaju u vlasništvu automobil čija vrijednost ne prelazi deset najnižih mjesečnih plaća.

Za svako povećanje prihoda po bilo kojem osnovu navedenom u članku -- za više od 10 posto, pravo na besplatnu pravnu pomoć utvrđuje se u 10 posto manjem opsegu.

Članak 28.

Obrazac uputnice propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Članak 29.

Uputnicu izdaje i potpisuje ovlaštena osoba.
Uputnica mora sadržavati sljedeće podatke:

- ime i prezime osobe koja ispunjava uvjete za korištenje besplatne pravne pomoći, te broj osobne iskaznice odnosno putovnice ili drugog identifikacijskog dokumenta, prebivalište odnosno mjesto boravka,
- broj i datum izdavanja uputnice za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć,
- kratak opis pravne stvari za koju je besplatna pravna pomoć odobrena,
- oblik i opseg odobrene besplatne pravne pomoći,
- potpis osobe ovlaštene za izdavanje uputnice,
- vrsta, opseg, te datum okončanja pojedinih radnji u okviru pružene besplatne pravne pomoći, kao i naziv tijela koji je istu pružila (uključujući dodatke),
- ukupni troškovi pružene besplatne pravne pomoći,
- datum vraćanja uputnice,
- obračun troškova ili pojedinačnih iznosa koji se imaju vratiti ili nadoknaditi,
- potpis ovlaštene osobe koja je izvršila obračun troškova,
- potpis osobe ovlaštene od strane tijela nadležnog za besplatnu pravnu pomoć uključujući predloženi iznos za vraćanje,
- upozorenje o pravnim posljedicama u slučaju nepridržavanja odredbi ovog Zakona koje se odnose na uputnicu.

Uputnica po kojoj su obračunati i naplaćeni svi troškovi smatra se zaključenom.

Članak 30.

Pružatelj besplatne pravne pomoći dužan je vratiti popunjenu uputnicu nakon pružene besplatne pravne pomoći.

Uputnica koju pružatelj vraća uredu predaje se zajedno sa originalima računa za nastale troškove.

Ako uputnica ne bude vraćena u roku od 8 dana od izvršenja zadnje pravne radnje za koju je uputnica izdana, pretpostavlja se da besplatna pravna pomoć nije pružena.

Kada se uputnica odnosi na postupak koji traje više od jedne kalendarske godine, pružatelj besplatne pravne pomoći dužan je pojedine pravne radnje prema uputnici obračunati prema naknadi koju je Vlada Republike Hrvatske propisala za godinu u kojoj se naknada obračunava.

Članak 31.

Ako se uputnica izmjeni dodavanjem ili brisanjem datuma ili mijenjanjem sadržaja uputnice na neki drugi način, izmjene se prihvaćaju samo ako su iste potpisane od strane ovlaštene osobe.

Zaključena uputnica predstavlja ovršnu ispravu.

Članak 32.

Kada je korisnik besplatne pravne pomoći potpuno ili djelomično uspio u tužbenom zahtjevu, te mu sud dosudi imovinu ili prihod, osim imovine i prihoda koji se prema odredbama ovog Zakona izuzima kod utvrđivanja materijalnih prilika podnositelja zahtjeva, isti je dužan nadoknaditi Republici Hrvatskoj iznos razlike između stvarno plaćenih troškova besplatne pravne pomoći i naknade koju je isplatila suprotna strana u postupku za troškove postupka, ako taj iznos Republika Hrvatska nije naplatila od suprotne strane.

Članak 33.

Kada korisnik besplatne pravne pomoći izgubi spor za čije vođenje mu je odobrena besplatna pravna pomoć, isti nije dužan nadoknaditi plaćene troškove besplatne pravne pomoći.

Obveza vraćanja navedenih sredstava postoji samo u slučaju kada se u roku jedne godine od dana konačnog obračuna besplatne pravne pomoći financijske prilike korisnika besplatne pravne pomoći ili članova njegove uže obitelji znatno poprave tako da je isti u mogućnosti potpuno ili djelomično vratiti beskamatne troškove za pruženu besplatnu pravnu pomoć (kao npr. nasljedstvo, poklon, promjena posla, dobitak na igrama za sreću).

Radi utvrđivanja činjenica iz stavka 2. ovog članka, ured ima pravo pristupa podacima koji se odnose na porezne obveze i imovinsko stanje korisnika besplatne pravne pomoći i članova njegove uže obitelji.

Kada nastupe okolnosti iz stavka 2. ovog članka, ured nadležan za besplatnu pravnu pomoć poduzet će mjere u skladu s odredbama ovog Zakona koje se odnose na neopravdano primljenu besplatnu pravnu pomoć.

Članak 34.

Ured će na temelju priloženih računa o troškovima za izvršene pravne radnje izvršiti obračun ukupnih troškova besplatne pravne pomoći prema izdanoj uputnici i dostaviti je sa svim priložima ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa na isplatu.

Članak 35.

Ministar financija može donijeti pobliže propise o postupku i načinu obračuna izdanih uputnica.

6. Promjene činjenica i neopravdano korištena besplatna pravna pomoć

Članak 36.

Korisnik besplatne pravne pomoći mora ispunjavati utvrđene uvjete za besplatnu pravnu pomoć tijekom vremena za koji je ista odobrena.

U vremenu od kada je besplatna pravna pomoć odobrena do dana konačnog obračuna troškova besplatne pravne pomoći, korisnik besplatne pravne pomoći je dužan izvijestiti ured o svim promjenama koje bi mogle imati utjecaja na pravo ostvarivanja i opseg besplatne pravne pomoći.

Korisnik besplatne pravne pomoći dužan je izvijestiti o nastalim promjenama u roku od osam dana od dana saznanja za iste.

Članak 37.

Ured će po službenoj dužnosti, preispitati pravo na besplatnu pravnu pomoć kada utvrdi postojanje novih okolnosti koje mogu utjecati na ostvarivanje prava ili na opseg prava na besplatnu pravnu pomoć. Na temelju novih činjenica donijet će se rješenje o prestanku prava na besplatnu pravnu pomoć ili o izmjeni uputnice kojim će utvrditi drugačiji oblici ili manji opseg besplatne pravne pomoći.

Na rješenje o obustavi besplatne pravne pomoći primjenjuju se odredbe ovog Zakona o rješenju kojim se odbija zahtjev za besplatnu pravnu pomoć.

Članak 38.

Korisnik besplatne pravne pomoći dužan je nadoknaditi troškove neosnovano korištene besplatne pravne pomoći i zatezne kamate. Ovako vraćena sredstva predstavljaju prihod državnog proračuna.

Način i vrijeme vraćanja naknade za neopravdano korištenu besplatnu pravnu pomoć odredit će ured rješenjem kojom se utvrđuje da je korisnik neopravdano primio besplatnu pravnu pomoć.

Ured može na prijedlog korisnika sklopiti nagodbu o načinu vraćanja naknade za troškove neosnovano odobrene besplatne pravne pomoći, kada za to postoje razlozi utemeljeni na materijalnim prilikama korisnika. Sklopljena nagodba predstavlja ovršnu ispravu.

Ako nagodba nije zaključena ili korisnik propusti dobrovoljno vratiti iznos u roku određenom rješenjem, ured će po službenoj dužnosti podnijeti prijedlog za ovrhu. U tom slučaju rješenje iz stavka 3. ovog članka predstavlja ovršnu ispravu.

Članak 39.

O izdanim uputnicama ured vodi evidenciju u skladu s pravilnikom koji propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

III. PRUŽATELJI BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

Članak 40.

Besplatnu pravnu pomoć prema odredbama ovog Zakona mogu pružiti odvjetnici i udruge registrirane za pružanje pravne pomoći.

Pravni fakultet putem pravnih klinika mogu pružati besplatnu pravnu pomoć prema odredbama ovog Zakona, a u skladu s posebnim propisima.

Članak 41.

Pružatelj besplatne pravne pomoći ne smije odbiti pružiti besplatnu pravnu pomoć u skladu s odredbama ovog Zakona, izuzev ako bi zbog pružanja besplatne pravne pomoći došao u sukob interesa, sa čime je dužan upoznati tražitelja besplatne pravne pomoći.

Izuzetno od stavka 1. ovog članka pravne klinike imaju pravo odlučivanja o prihvaćanju zahtjeva za pružanje besplatne pravne pomoći u skladu s ciljem radi kojeg su osnovane i programom svog djelovanja.

Tražitelj besplatne pravne pomoći može o odbijenom pružanju besplatne pravne pomoći upoznati ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

Neosnovano odbijanje pružanja besplatne pravne pomoći smatrat će se u smislu ovog Zakona nesavjesnim pružateljem besplatne pravne pomoći.

Članak 42.

Svi pružatelji besplatne pravne pomoći mogu davati opće pravne informacije, početne pravne savjete, pravne savjete, izrađivati pismena, zastupati u upravnim postupcima i postupcima pred međunarodnim organizacijama.

Besplatnu pravnu pomoć u obliku zastupanja pred sudovima mogu pružati samo odvjetnici.

Članak 43.

Udruge mogu pružati besplatnu pravnu pomoć ako osiguraju obavljanje poslova besplatne pravne pomoći od strane osobe koja ima diplomski studij prava, ima položen državni stručni ispit, drugi odgovarajući ispit ili znanstveno zvanje.

Članak 44.

Udruga, koja je registrirana za obavljanje djelatnosti pružanja pravne pomoći i koja ispunjava uvjete utvrđene ovim Zakonom upisuje se u registar udruga pružateljica besplatne pravne pomoći koje vodi ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

Članak 45.

Osoba koja zatraži besplatnu pravnu pomoć od udruge ili pravne klinike potpisuje izjavu kojom se obvezuje da od istih neće tražiti naknadu moguće štete.

Obrazac izjave iz stavka 1. ovog članka propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

IV. FINANCIRANJE

Članak 46.

Sredstva za organiziranje i pružanje besplatne pravne pomoći na temelju uputnice osiguravaju se u Državnom proračunu.

Sredstva za pružanje besplatne pravne pomoći mogu se osiguravati i iz sredstava lokalne i područne (regionalne) samouprave, iz donacija i iz drugih izvora.

Članak 47.

Visina naknade za pružanje besplatne pravne pomoći na temelju uputnice utvrđuje se uredbom Vlade Republike Hrvatske na prijedlog ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa.

Uredba iz stavka 1. ovog članka donosi se do kraja tekuće godine za sljedeću kalendarsku godinu.

Članak 48.

Kada sredstva za pružanje besplatne pravne pomoći osiguravaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili donatori, sporazumom sa ministarstvom nadležnim za poslove pravosuđa odredit će svrhu i način korištenja tih sredstava.

V. NADZOR

1. Upravni nadzor

Članak 49.

Upravni nadzor nad provedbom ovog Zakona obavlja ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

U obavljanju upravnog nadzora ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa posebno nadzire:

- postupanje nadležnog ureda u odobravanju besplatne pravne pomoći,
- rad pružatelja besplatne pravne pomoći u skladu s odredbama ovog Zakona.

U obavljanju upravnog nadzora ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa ovlašteno je izvršiti uvid u predmete u kojima je stranci odobrena besplatna pravna pomoć.

2. Nadzor nad savjesnim i stručnim pružanjem besplatne pravne pomoći

Članak 50.

Nadzor nad savjesnim i stručnim pružanjem besplatne pravne pomoći vrši po službenoj dužnosti tijelo pred kojim se vodi postupak u kojem stranka ostvaruje pravo na besplatnu pravnu pomoć.

Kada tijelo pred kojim se vodi postupak utvrdi da je pravna pomoć pružena nesavjesno ili nestručno sastavit će o tome bilješku u spis i upozorit će na tu okolnost pružatelja besplatne pravne pomoći, korisnika besplatne pravne pomoći, tijelo koje je izdalo uputnicu i ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

Članak 51.

Korisnik besplatne pravne pomoći koji je upozoren na nestručno ili nesavjesno pružanje besplatne pravne pomoći ima pravo povući uputnicu. Pružatelj besplatne pravne pomoći ima pravo obračunati troškove do povlačenja uputnice osim pravne radnje koja je neposredno prethodila povlačenju uputnice.

Korisnik besplatne pravne pomoći dužan je obavijestiti ured o promjeni pružatelja besplatne pravne pomoći ili, ako odustane od besplatne pravne pomoći vratiti uputnicu prema odredbama ovoga Zakona.

Članak 52.

Kada je besplatnu pravnu pomoć pružao odvjetnik, ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa će o nestručnom ili nesavjesnom pružanju besplatne pravne pomoći obavijestiti Hrvatsku odvjetničku komoru.

Kada je besplatnu pravnu pomoć pružala udruga, ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa preispitat će ovlasti za pružanje besplatne pravne pomoći i o tome unijeti zabilješku su registar.

U slučaju višekratnog ponavljanja slučajeva nesavjesnog ili nestručnog pružanja besplatne pravne pomoći od strane udruga, ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa donijet će rješenje o zabrani pružanja besplatne pravne pomoći i brisanju iz registra pružatelja besplatne pravne pomoći.

VI. PROVEDBA ZAKONA

Članak 53.

Pružatelji besplatne pravne pomoći dužni su svake godine najkasnije do 15. siječnja podnijeti nadležnom uredu, izvješće o broju i vrsti predmeta u kojima je pružena besplatna pravne pomoć u prethodnoj godini, odnosno o broju predmeta u tijeku.

Članak 54.

Uredi su dužni do najkasnije 31. siječnja svake godine dostaviti ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa:

- izvješće o broju predmeta u kojima je zatraženo odobravanje besplatne pravne pomoći,
- broju odobrenih zahtjeva,
- izdanim uputnicama i obračunatim sredstvima za besplatnu pravnu pomoć na području svoje teritorijalne nadležnosti za prethodnu godinu.

Članak 55.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa podnijet će svake godine najkasnije do 1. ožujka Vladi Republike Hrvatske izvješće o ostvarivanju prava na besplatnu pravnu pomoć u prethodnoj godini.

Članak 56.

Vlada Republike Hrvatske svake će godine najkasnije do 30. ožujka podnijeti Hrvatskom saboru izvješće o ostvarivanju prava na besplatnu pravnu pomoć, a Ministarstvo financija će u istom roku podnijeti izvješće o utrošenim sredstvima za ovu manjenu u prethodnoj godini.

VII. PRIJELAZNE I ZAKLJUČNE ODREDBE

Članak 57.

Vlada Republike Hrvatske u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona uskladit će unutarne ustrojstvo ureda državne uprave u županijama. Grad Zagreb uskladit će ustrojstvo gradskog Ureda za opću upravu s odredbama ovog Zakona u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 58.

Ministar nadležan za poslove pravosuđa donijet će provedbene propise iz ovog Zakona u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 59.

Ovaj Zakon počet će se primjenjivati od 1. siječnja 2008. godine.

Članak 60.

Provedbu ovog Zakona pravi ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa

Članak 61.

Ovaj Zakon stupa na snagu 8 dana od dana objave u „Narodnim novinama“.

OBRAZLOŽENJE

Tekst Prijedloga Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, budućeg Zakona spada u grupu po opsegu manjih zakona. Sadrži ukupno 62 članka. Nasuprot tome, po značaju spada u grupu vrlo važnih zakona i njime se regulira važno područje pravnog života u Republici Hrvatskoj. Podijeljen je u više cjelina: Osnovne odredbe (**članak 1. – članka 8.**), Ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć (**članak 9. – članka 39.**), Pružatelji besplatne pravne pomoći (**članak 40. – članka 45.**), Financiranje (**članak 46. – članka 48.**), Nadzor (**članak 49. – članka 52.**), Provedba zakona (**članak 53. – članka 56.**) i Prijelazne i završne odredbe (**članak 57. – članka 61.**).

Prvom cjelinom, Osnovnim odredbama (**točka 1. - 6.**), regulirani su: Područje primjene Zakona (**članak 1.**), Pojam besplatne pravne pomoći (**članak 2.**), Sadržaj značenja izraza koji se u Zakonu koriste (**članak 3.**), Oblici besplatne pravne pomoći (**članak 4.**), Korisnici besplatne pravne pomoći (**članak 5.**), Besplatna pravna pomoć iz razloga pravičnosti (**članak 6.**) i Opseg pružanja besplatne pravne pomoći (**članak 7. – 8.**)

Zakonom se uređuje pravo na besplatnu pravnu pomoć, krug korisnika besplatne pravne pomoći, uvjeti i način ostvarivanja besplatne pravne pomoći, postupci u kojima se ostvaruje pravo na besplatnu pravnu pomoć, subjekti za pružanje usluge besplatne pravne pomoći, tijela nadležna za odobravanje prava na besplatnu pravnu pomoć, zaštita prava na besplatnu pravnu pomoć, financiranje besplatne pravne pomoći i nadzor nad primjenom Zakona. Važan je **stavak 2. članka 1.** koji kaže da se odredbe Zakona na odnose na oblike pravne pomoći osigurane drugim zakonima, npr. Zakonom o parničnom postupku, Zakonom o odvjetništvu i dr. Time se postavlja pitanje da li je riješena proturječnost određenih odredaba Zakona o odvjetništvu i odredbe članka 26. Ustava. Putem tumačenja i primjene pravnog pravila *lex posterior derogat legi priori* prednost se treba dati budućem Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći.

Besplatna pravna pomoć je oblik ostvarivanja prava pojedinca na pristup sudu i drugim tijelima pred kojima ostvaruju pojedina prava ili obveze, na temelju načela jednakosti, a čije troškove u cijelosti ili djelomično plaća Republike Hrvatska. U obzir se uzima materijalni položaj pojedinca koji ne bi mogao ostvariti pravo na pristup sudu i drugim tijelima bez ugrožavanja svojeg uzdržavanja i/ili uzdržavanja članova uže obitelji. Besplatna pravna pomoć ne obuhvaća oslobođenje od sudskih ili upravnih pristojbi.

Definirani su pojmovi koji se koriste u Zakonu kako bi se u budućoj primjeni Zakona izbjegle nedoumice i zlorabe odnosno kako bi ih se svelo na minimum. Definirani su: 1. *Imovina* podnositelja su sve pokretnine, nekretnine i prava u vlasništvu podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji., 2. *Korisnik* besplatne pravne pomoći je fizička osoba koja koristi oblike besplatne pravne pomoći za koje se ne izdaje uputnica kao i oblike za koje se uputnica izdaje., 3. *Neopravdana korištena* besplatna pravna pomoć je odobrena ili ostvarena besplatna pravna pomoć, a utemeljena na lažnim izjavama ili prikriivanju činjenica ili je ostvarena promjenom podataka na uputnici., 4. *Opće*

pravne informacije su opće i načelne upute o pravnom uređenju pojedinog područja, o načinu i postupku ostvarivanja prava ili obveze., 5. *Početni pravni savjet* je uputa o pravnom statusu osobe i mjerodavnom pravu, savjet o mogućnosti postizanja mirnog rješavanja spora, upute o procesnim pitanjima i sl., 6. *Pravni savjet* je cjelovita uputa o načinu i mogućnostima rješavanja pojedinog pitanja., 7. *Pružatelj* besplatne pravne pomoći je udruga, odvjetnik ili pravni fakultet koji u skladu sa Zakonom pružaju pojedine oblike besplatne pravne pomoći., 8. Sastavljanje pismena u postupcima je izrada pismena kojima se postupak pokreće ili se podnosi u određenoj njegovoj fazi, a za koji nije izdana punomoć., 9. *Uputnica* je upravni akt kojim se utvrđuje postojanje prava na besplatnu pravnu pomoć, te uređuje opseg njezina pružanja., i 10. *Uža obitelj* su sve osobe podnositelja zahtjeva kada između njih postoji obveza međusobnog uzdržavanja prema posebnim propisima.

Oblici besplatne pravne pomoći ostvaruju se kao pravo na opće informacije o pravima i obvezama, početni pravni savjet, pravni savjet, pravna pomoć u sastavljanju pismena, zastupanje pred sudovima i upravnim tijelima, Ustavnim sudom Republike Hrvatske, međunarodnim sudovima, međunarodnim organizacijama, te kao pravna pomoć za mirno rješavanje sporova. Važno je znati da se pravna pomoć ne odnosi na postupke pred trgovačkim sudom, na postupke za naknadu materijalne štete i naknadu nematerijalne štete nanesene uvredom i klevetom, na postupke u kaznenim stvarima (osim zastupanja oštećenika), na postupke pribavljanja građevinskih i lokacijskih dozvola i druge pravne radnje u svezi s građenjem, na sastavljanje privatnih isprava i dr.

Korisnici besplatne pravne pomoći su sve fizičke osobe koje se nalaze na teritoriju Republike Hrvatske, a posebno žrtve trgovanja ljudima, tražitelji azila, azilanti i izbjeglice u Republici Hrvatskoj koji ne mogu podmiriti troškove pravne pomoći.

Iz razloga pravičnosti iznimno se može odobriti besplatna pravna pomoć.

Pravo korisnika na besplatnu pravnu pomoć ostvaruje se potpunim ili djelomičnim osiguravanjem plaćanja troškova postupka dok već odobrena besplatna pravna pomoć može biti ograničena samo iz razloga propisanim Zakonom. Korisnici besplatne pravne pomoći moraju poduzeti sve potrebne mjere za mirno rješavanje spora.

Druga cjelina Zakona regulira ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć: Oblici besplatne pravne pomoći za koje se ne utvrđuje imovinsko stanje korisnika (**članak 9. – članka 10.**), Oblici besplatne pravne pomoći za koje se utvrđuje imovinsko stanje korisnika (**članak 11.**), Odobravanje besplatne pravne pomoći (**članak 12. – članka 13.**), Uvjeti za odobravanje besplatne pravne pomoći (**članka 14. – članka 25.**), Uputnice (**članak 26. – članka 35.**), Promjene činjenica i neopravdano korištena besplatna pravna pomoć (**članka 36. –članka 39.**).

Imovinsko stanje ne utvrđuje se za pružanje besplatne pravne pomoći iz razloga pravičnosti i za pružanje besplatne pravne pomoći za koju se ne izdaje uputnica. Pružanje besplatne pravne pomoći iz razloga pravičnosti odobrava sud pred kojim je postupak pokrenut. Svaka fizička osoba ima pravo na pristup općim informacijama i dobivanje besplatnog početnog pravnog savjeta i bez uputnice.

Imovinsko stanje korisnika utvrđuje se za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć koja obuhvaća pravni savjet, izradu pismena i zastupanje. Za ove oblike izdaje se uputnica Zahtjev za utvrđivanje prava na besplatnu pravnu pomoć podnosi se nadležnom uredu državne uprave u županiji (ured) u kojoj podnositelj ima prebivalište ili boravište na propisanom obrascu, uz kojeg se mora priložiti izjava o imovinskom stanju i izjava o dozvoljavanju uvida u sve podatke o imovini podnositelja zahtjeva. O zahtjevu podnositelja odlučuje ured državne uprave u županiji u roku od 15 dana od primitka zahtjeva. Ukoliko zahtjev odobri, izdaje uputnicu podnositelju zahtjeva. Sve informacije o načinu ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć dužna su učiniti dostupnima za stranke sudbena tijela prvog stupnja.

Materijalni uvjeti podnositelja zahtjeva utvrđuju se na temelju dohodaka, primitaka koji se ne smatraju dohotkom i primitaka za koje se ne plaća porez na dohodak prema Zakonu o porezu na dohodak podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji, te na temelju imovine koja je u vlasništvu istih osoba, osim ako zakonom nije drugačije određeno. Materijalni uvjeti neće se utvrđivati ukoliko se radi o osobi koja prima socijalnu naknadu temeljem odluke državnog tijela u skladu s posebnim propisima.

Oboriva presumpcija kaže da je materijalni položaj podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji ugrožen ako prosječni mjesečni dohodak istih, zajedno s primicima iz **članka 14.** Zakona, ne prelazi iznos najniže mjesečne osnovice za obračunavanje i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja prema Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja. Besplatna pravna pomoć neće biti odobrena ukoliko isti posjeduju ušteđevinu ili imovinu čija ukupna vrijednost prelazi iznos od 20 minimalnih plaća u Republici Hrvatskoj. Zabilježba o odluci o dodjeli besplatne pravne pomoći unosi se u zemljišne knjige u odnosu na imovinu podnositelja zahtjeva i članova njegove uže obitelji. Po službenoj dužnosti briše se nakon isteka 6 mjeseci od obračuna uputnice.

Ured nadležan za odobravanje besplatne pravne pomoći može prema vlastitoj ocjeni provjeravati sve činjenice navedene u izjavi podnositelja zahtjeva, te ukoliko podnositelj u izjavi o materijalnim prilikama navede netočne podatke besplatna pravna pomoć neće se odobriti, a podnositelj neće moći podnijeti novi zahtjev u roku 6 mjeseci od dana donošenja rješenja o odbijanju zahtjeva. Ukoliko nakon odobravanja besplatne pravne pomoći dođe do promjene u materijalnim prilikama podnositelja i /ili ako se utvrdi da je podnositelj dao netočne podatke primijenit će se odredbe o neopravdanom korištenju besplatne pravne pomoći. Kod utvrđivanja materijalnih prilika relevantnih subjekata neće se uzeti u obzir prihod i imovina onih članova uže obitelji koji se javljaju kao suprotna stranka u sporu.

Prilikom odobravanja besplatne pravne pomoći u obzir se uzimaju okolnosti koje se odnose na pravni predmet za koji se pomoć traži, a osobito činjenica da se ne radi o obijesnom parničanju. Pravna stvar predstavlja objiesno parničanje kada su očekivanja podnositelja očigledno u nesrazmjeru sa stvarnim stanjem i kada je očigledno da podnositelj zahtjeva zlorabi podnošenje zahtjeva, kao i kada su očekivanja podnositelja u očitoj suprotnosti sa konačnim ishodima u sličnim predmetima ili su ona suprotna načelima poštenja i morala.

Uputnica se izdaje za obavljanje pojedinih pravnih radnji. Kada se uputnica izdaje za zastupanje u pravilu se izdaje za postupak određenog stupnja, a samo iznimno za određene pravne radnje. Takva uputnica za zastupanje ne obuhvaća postupke po pravnim lijekovima, već se za njih mora tražiti izdavanje nove uputnice. Obrazac uputnice propisuje ministar pravosuđa. Ona mora sadržavati dijelove taksativno navedene (**članak 29. Zakona.**)

Uputnicu izdaje i potpisuje ovlaštena osoba. Uputnica po kojoj su obračunati i naplaćeni svi troškovi smatra se zaključenom. Pružatelj besplatne pravne pomoći dužan je vratiti popunjenu uputnicu nakon pružene usluge. Ona se vraća zajedno s originalima računa za nastale troškove. Ukoliko uputnica ne bi bila vraćena u roku od 8 dana od izvršenja zadnje pravne radnje za koju je uputnica izdana pretpostavlja se da usluga besplatne pravne pomoći nije pružena. Ukoliko se uputnica izmijeni dodavanjem, brisanjem ili mijenjanjem sadržaja na bilo koji način, takve izmjene bit će prihvaćene ako su potpisane od ovlaštene osobe. Zaključena uputnica predstavlja ovršnu ispravu.

Kada korisnik besplatne pravne pomoći djelomično ili u potpunosti uspije sa tužbenim zahtjevom i sud mu dosudi imovinu ili prihod, korisnik je dužan naknaditi Republici Hrvatskoj razliku između stvarno plaćenih troškova besplatne pravne pomoći i naknade koju je suprotna strana isplatila za troškove u postupku u slučaju da iznos prethodno već nije naplaćen od suprotne strane.

Kada korisnik izgubi spor za čije vođenje mu je odobrena besplatna pravna pomoć nije dužan naknaditi plaćene troškove besplatne pravne pomoći, osim u slučaju kada se imovinske prilike korisnika i članova njegove uže obitelji u roku od godine dana od konačnog obračuna besplatne pravne pomoći znatno poprave (putem nasljeđivanja, poklona, dobitka na igrama za sreću i sl.). Ako takve okolnosti nastupe nadležan ured poduzet će mjere koje se odnose na neopravdano primijenu besplatnu pravnu pomoć. U tom slučaju vraća beskamatne troškove za pruženu uslugu.

Uputnica se sa svim priložima dostavlja ministarstvu pravosuđa na isplatu. Korisnik besplatne pravne pomoći mora ispunjavati utvrđene uvjete za besplatnu pravnu pomoć tijekom vremena za koji je odobrena, te je dužan izvijestiti ured o svim promjenama koje bi mogle utjecati na pravo ostvarivanja i opseg besplatne pravne pomoći zaključno sa danom konačnog obračuna troškova besplatne pravne pomoći. O nastalim promjenama dužan je u roku od 8 dana od dana saznanja izvijestiti nadležan ured. Budući da je zakonski reguliran rok subjektivan rok, a objektivni rok nije reguliran Zakonom proizlazi zaključak da određene promjene u imovinskom stanju korisnika za koje on nije saznao do dana konačnog obračuna besplatne pravne pomoći nemaju nikakav utjecaj na uvjete pružanja i ostvarivanja ove usluge. Ipak, postoji zakonska obveza ureda da *ex officio* preispita pravo na besplatnu pravnu pomoć kada utvrdi postojanje novih okolnosti koje mogu utjecati na ostvarivanje prava ili na opseg besplatne pravne pomoći. Na temelju novih činjenica donijet će rješenje o prestanku prava na besplatnu pravnu pomoć ili o izmjeni uputnice.

Korisnik besplatne pravne pomoći dužan je nadoknaditi troškove neosnovano korištene besplatne pravne pomoći zajedno sa zateznim kamatama. Naknada predstavlja priliv sredstvima državnog proračuna. Ured sa korisnikom, a

na prijedlog korisnika, može sklopiti nagodbu o načinu vraćanja naknade. Ukoliko nagodba nije zaključena i/ili korisnik nije dobrovoljno ispunio svoju obvezu isplate u roku određenom u rješenju, ured će po službenoj dužnosti podnijeti prijedlog za ovrhu.

Treća cjelina Zakona odnosi se na pružatelje besplatne pravne pomoći. Pružatelji usluge su odvjetnici i udruge registrirani za pružanje besplatne pravne pomoći. U skladu s posebnim propisima pružatelji usluge besplatne pravne pomoći su i pravne klinike unutar pravnih fakulteta.

Pružatelj ne smije odbiti pružiti uslugu, osim kada bi zbog pružanja usluge došao u sukob interesa. Ipak, pravne klinike ne moraju prihvatiti svaki zahtjev za pružanje besplatne pravne pomoći već prihvaćaju samo one zahtjeve koji su u skladu sa ciljem radi kojeg su osnovane kao i one zahtjeve koji su u skladu s programom njihovog djelovanja. Neosnovano odbijanje usluge smatra se nesavjesnim pružanjem usluge. Pružatelji su ovlašteni davati sve oblike besplatne pravne pomoći, osim zastupanja pred sudovima. Zastupanje pred sudovima pružaju isključivo odvjetnici. Udruge mogu pružati usluge besplatne pravne pomoći pod uvjetom da obavljanje poslova besplatne pravne pomoći osiguraju od strane osobe koja ima diplomski studij prava, odgovarajući ispit ili znanstveno zvanje. Osobe koje pružaju navedene usluge u udrugama, moraju položiti državni stručni ispit prema Zakonu o državnim službenicima.

Korisnik usluge potpisuje izjavu kojom se obvezuje da od pružatelja neće tražiti naknadu moguće štete.

Četvrta cjelina odnosi se na financiranje pružanja besplatne pravne pomoći. Sredstva za organiziranje i pružanje besplatne pravne pomoći na temelju uputnice osiguravaju se u državnom proračunu, a mogu se osigurati i iz sredstava lokalne i područne samouprave, donacija i dr. Visina naknade za pružanje usluge utvrđuje se uredbom Vlade Republike Hrvatske.

Peta cjelina regulira nadzor nad provedbom Zakona: 1. Upravni nadzor (**članak 49.**) i Nadzor nad savjesnim i stručnim pružanjem besplatne pravne pomoći (**članak 50. - članka 52.**) Upravni nadzor obavlja ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa dok nadzor nad stručnim i savjesnim pružanjem besplatne pravne pomoći vrši *ex officio* tijelo pred kojim se vodi postupak u kojem stranka ostvaruje pravo na besplatnu pravnu pomoć. Nadležno tijelo u slučaju nesavjesnog i nestručnog obavljanja usluge sastavit će o tome bilješku u spisu i upozoriti pružatelja usluge, korisnika, tijelo koje je uputnicu izdalo i ministarstvo pravosuđa. U slučaju da je pružatelj odvjetnik obavijestit će se i Hrvatska odvjetnička komora. U takvom slučaju korisnik ima pravo povući uputnicu.

Šesta cjelina regulira provedbu Zakona. Pružatelji usluge dužni su svake godine podnijeti nadležnom uredu izvješće o broju i vrsti predmeta u kojima je besplatna pravna pomoć pružena u prethodnoj godini i o broju predmeta u tijeku, a najkasnije do 15. siječnja. Uredi dostavljaju izvješća (o izdanim uputnicama, broju odobrenih zahtjeva i sl.) ministarstvu pravosuđa, a ministarstvo pravosuđa Vladi dostavlja izvješće o ostvarivanju prava na besplatnu pravnu pomoć u prethodnoj godini.

Sedma cjelina sadrži Prijelazne i zaključne odredbe. Ministarstvo pravosuđa donijet će provedbene propise u roku od 6 mjeseci od stupanja

Zakona na snagu. Tijekom prve kalendarske godine primjene Zakona njegove odredbe neće se primjenjivati u radnim sporovima, ovršnim i izvanparničnim postupcima. Zakon stupa na snagu u roku od 8 dana od dana objave u «Narodnim novinama».